

JAUNAUDZES KOPŠANA – INVESTĪCIJAS NĀKOTNEI

Bez kopšanas kvalitatīvu un peļņu nesošu mežu neizaudzēt. Ja jauno mežu nekopj, tiek zaudēti atjaunošanās vai ieaudzēšanā ieguldītie līdzekļi un darbs.

Jaunaudžu kopšanu saistībā ar mežaudzes augstumu un jaunā meža veidošanas mērķi pēc būtības varam iedalīt divos etapos – agrotehniskā kopšana un sastāva kopšana. Šobrīd abi šie kopšanas veidi tiek saukti par jaunaudžu kopšanu. Tas nozīmē, tiklīdz meža valsts reģistra datos meža īpašumā reģistrēta mežaudze, tās kopšana tiek saukta par jaunaudžu kopšanu, neatkarīgi no tā, vai kopšana tiek veikta jaunajiem stādījumiem, lai uzlabotu apgaismojumu, mitruma un barošanās apstākļus, vai audzē, kas sasnies 2-10 m augstumu un kopšanas rezultātā tiek mainīts koku sugu sastāvs, skaits un izvietojums.

JAUNO STĀDĪJUMU KOPŠANA

Mežaudzes pirmajos gados kopšanu veic jaunajiem stādījumiem, lai uzlabotu apgaismojumu, mitruma un barošanās apstākļus. Tiek atbrīvota "dzīves telpa" no zālaugu un konkurējošo sugu koku negatīvās ietekmes **0,5-1,0 m rādiusā** ap izvēlētajiem nākotnes kociņiem. Visu platību kopt vienlaidus nav nepieciešams. Bagātīgās augsnēs, kur veidojas intensīvs zālaugu aizzēlums, saulmiņu sugām, piemēram, bērzam un priedei, kopšana visticamāk būs nepieciešama 2 reizes vienā gadā. Īpaši svarīgi ir veikt kopšanu vasaras beigās, kad zālaugu augšana jau praktiski ir apstājusies. Tas nepieciešams, lai ziemā apsnigušie zālaugi kociņus nenoliektu un netraucētu to vertikālu augšanu nākamajā gadā. Zālaugu sagulšanās uz kociņiem var izraisīt skuju koku stādu bojā eju. Zem zālaugu seguma var izveidoties labvēlīgi apstākļi sēnišu slimību attīstībai, un tas var izraisīt arī peļu u.c. grauzēju savairošanos.

Jaunaudžu kopšanā atstājamo kociņu skaita normatīvs, gab./ha

Koku augstums, m	Priede		Egle		Bērzs, Liepa		Apse, Baltalksnis, Melnalksnis		Ozols, Osis, Kļava, Viksna, Goba	
	no	līdz	no	līdz	no	līdz	no	līdz	no	līdz
2	2200	4000	1600	3200	1500	3200	1500	3200	1500	2000
3	2000	4000	1600	3200	1300	3200	1300	3200	1500	2000
4	1700	4000	1500	3200	1300	3200	1300	3200	1500	2000
5	1500	4000	1400	3200	1300	3200	1300	3200	1500	2000
6	1400	4000	1300	3200	1300	3200	1300	3200	1500	2000
7	1400	3800	1300	3200	1300	3200	1200	3000	1500	2000
8	1300	3600	1200	3000	1200	3000	1100	2800	1500	1800
9	1200	3400	1200	3000	1200	3000	1000	2600	1500	1800
10	1100	3000	1200	3000	1200	3000	900	2400	1500	1600

! Maksimālais koku skaits netiek ierobežots:

- baltalkšņa, apses, vitola vai blīgnas audzēs;
- purvājā, niedrājā, dumbrājā un lieknā;

ja kopj nākotnes kokus vismaz 2 m rādiusā ne mazāk kā 500 gab./ha

Vidējais attālums starp kociņiem pēc jaunaudžu kopšanas, m

Koku augstums, m	Priede		Egle		Bērzs, Liepa		Apse, Baltalksnis, Melnalksnis		Ozols, Osis, Kļava, Viksna, Goba	
	no	līdz	no	līdz	no	līdz	no	līdz	no	līdz
2	1,6	2,1	1,8	2,5	1,8	2,6	1,8	2,6	2,2	2,6
3	1,6	2,2	1,8	2,5	1,8	2,8	1,8	2,8	2,2	2,6
4	1,6	2,4	1,8	2,6	1,8	2,8	1,8	2,8	2,2	2,6
5	1,6	2,6	1,8	2,7	1,8	2,8	1,8	2,8	2,2	2,6
6	1,6	2,7	1,8	2,8	1,8	2,8	1,8	2,8	2,2	2,6
7	1,6	2,7	1,8	2,8	1,8	2,8	1,8	2,9	2,2	2,6
8	1,7	2,8	1,8	2,9	1,8	2,9	1,9	3,0	2,4	2,6
9	1,7	2,9	1,8	2,9	1,8	2,9	2,0	3,2	2,4	2,6
10	1,8	3,0	1,8	2,9	1,8	2,9	2,0	3,3	2,5	2,6

SASTĀVA KOPŠANA

Sastāva kopšanu uzsāk, kad kociņi sasnējuši 2-4 m garumu un sākas to savstarpējā konkurence, ietekmējot to vainagu formu un izmērus. Pēc 5 m augstuma pārsniegšanas kopšana būs jau novēlota, mazāk efektīva. Sastāva kopšanas laikā izcērt nevēlamo sugu kokus un nodrošina vēlamās sugas vienmērīgu izvietojumu platībā. Atstājamo kociņu skaits atkarīgs no koku sugas un augstuma. Atkarībā no augšanas apstākļiem un audzes vecuma skuju koku audzēs vēlams vismaz 5% lapu koku piemistrojums, jo mistraudzēs koki pilnīgāk izmanto gaismu, barības vielas un mitrumu, saglabājas arī augsnes auglība.

Lapu koku audzēs kociņi noteikti jāatstāj vienmērīgi, skuju kokiem tas nav tik nozīmīgi. Kopšanu veic, lai izveidotu vēlamo sugu sastāvu audzē, palielinātu koku ikgadējo pieaugumu un tādējādi – arī mežaudzes vērtību nākotnē.

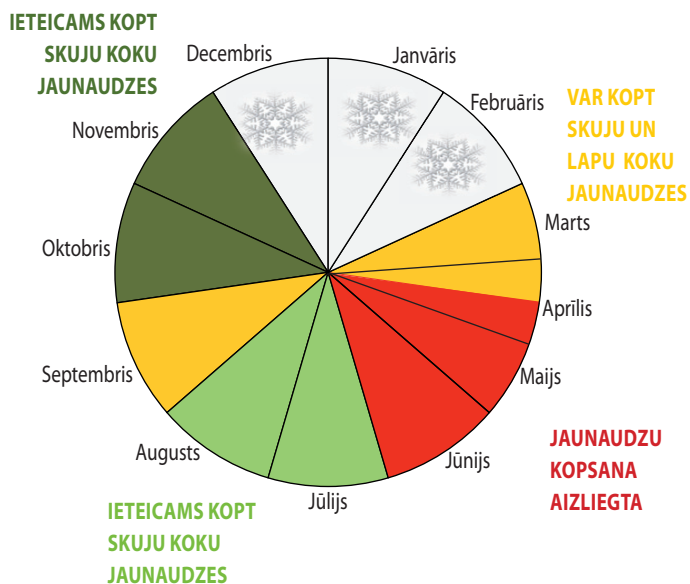
Kociņu skaitu uz 1 ha noteiktā vietā visērtāk iespējams noteikt, saskaitot tos apļveida parauglaukumā. Kopjamās audzes koku skaita noteikšanas punkti nogabalā jāizvieto vienmērīgi. Ja parauglaukums iekrīt audzei neraksturīgā vietā (ceļš, tehniskais koridors, lauces), tad to vajadzētu ierīkot ārpus šīs platības. Nepieciešamais parauglaukumu skaits ir atkarīgs no audzes platības, bet rādiuss – no kociņu vidēja augstuma.

Parauglaukumā saskaita tikai veselus, normāli augošus kociņus. Kociņu skaitu parauglaukumā reizinot ar koeficientu, iegūst skaitu uz 1 ha.

Jaunaudžu kopšanu ieteicams veikt **skuju kokiem – oktobrī, novembrī** (šajā laikā cirstos kociņus sniegs pieplacinās zemei, veicinot to ātrāku satrūdēšanu), **lapu kokiem – jūlijā, augustā** (audze būs pasargāta no straujas atvašu sazēšanas un atstājami koki augšanas periodā nostiprināsies un būs noturīgāki pret vēja un sniega negatīvo iedarbību rudenī un ziemā).

Ievērojot Dabas aizsardzības noteikumus, jaunaudžu kopšanu **neveic no 15. aprīļa līdz 30. jūnijam**, jo šajā laikā perē putni un savas gaitas uzsāk dzīvnieku mazuļi. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, piemēram, dabas liegumos, dabas parkos, mežsaimnieciskā darbība aizliegta no 15. marta līdz 31. jūlijam.

Jaunaudžu kopšanas kalendārs

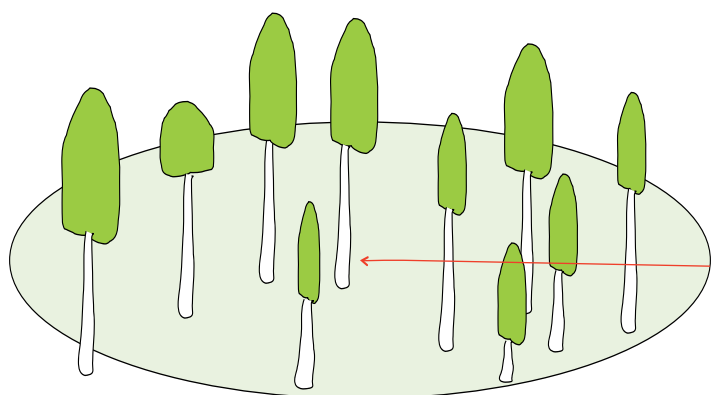
Minimālais parauglaukumu skaits atkarībā no nogabala platības

Nogabala platība, ha	Parauglaukumu skaits
0,1 - 1,0	4
1,1 - 2,0	5
2,1 - 3,0	6
3,1 - 4,0	7
4,1 - 5,0	8
5,1 - 7,0	9
7,1 - 10,0	10
10,1 un lielāka	11

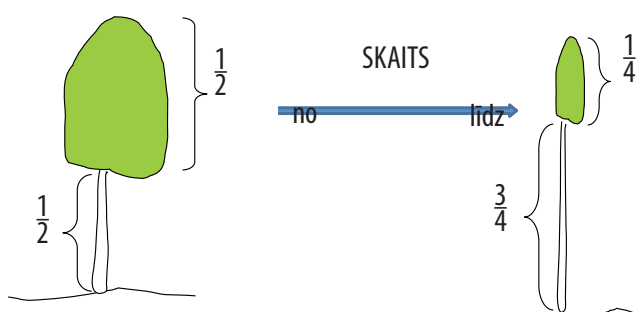
Parauglaukuma rādiuss, platība un koeficients koku skaita aprēķināšanai

Koku vidējais augstums, m	Parauglaukuma rādiuss, m	Parauglaukuma platība, m ²	Koeficients koku skaita aprēķināšanai
līdz 3,0	2,82	25	400
3,1-6,0	3,99	50	200
6,1-11,9	5,64	100	100

Lai noteiktu koku skaitu uz 1 ha, ir jāsaskaita koki parauglaukumā

Kociņu biežība ietekmē vaina

MEŽA ĪPAŠNIEKA PIENĀKUMI UN IESPĒJAS

Pēc *Meža atjaunošanas, meža ieadzēšanas un plantāciju meža noteikumiem* (Nr. 308 no 02.05.2012.) Valsts meža dienests pārbauda atjaunoto mežaudžu (jaunaudžu) kopšanas kvalitāti **5 gadus vecās lapu koku audzēs un 10 gadus vecās skuju koku audzēs**. Šāda prasība meža īpašniekam uzliek pienākumu kopt atjaunoto vai ieadzēto mežaudzi noteiktā laikā pēc tās atjaunošanas vai ieadzēšanas, vienlaikus dodot iespēju izvēlēties optimālu mežaudzes kopšanas laiku konkrētajā platībā, lai veidotu augstražīgas, bioloģiski noturīgas mežaudzes un palielinātu iegūstamo kokmateriālu preces vērtību.

Meža īpašnieks var vērsties ar iesniegumu Valsts meža dienestā, lai kādu mežaudzi apsaimniekotu savādāk, nekā to paredz MK noteikumi, jo saistībā ar medijamo dzīvnieku postījumiem, audzes bojājumiem, kurus izraisa slimības, kaitēkļi, sniegš, vējš utt., konkrētā vietā var būt nepieciešams cits audzēšanas modelis. Pamatojoties uz minēto iesniegumu un gūtajiem rezultātiem pēc platības pārbaudes dabā, dienests nosaka atšķirīgus nosacījumus meža atjaunošanai vai atjaunotās jaunaudzes kopšanai. Tā arī ir viena no iespējām, ko varam izmantot.

Ja rodas kādi jautājumi vai neskaidrības, gaidīsim jūs Meža konsultāciju pakalpojumu centra nodalēs visā Latvijā. Tāpat esam gatavi jums sagatavot visu nepieciešamo dokumentāciju un projekta iesniegumu. Informācija www.mkpc.llkc.lv.

Čiekurs

Izdevējs: LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs

Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku novads, LV 3018

Tālr.: +371 63050477, fakss: +371 63050450

mkpc@mkpc.llkc.lv

www.mkpc.llkc.lv

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

ELFLA
EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

